

Sygn. akt III CSK 215/20

POSTANOWIENIE

Dnia 29 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa R. M., K. M., X. M., M. M., Y. M., J. M. i Z. M.
przeciwko Zespołowi Opieki Zdrowotnej w S.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 grudnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 15 czerwca 2020 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Zespołu Opieki Zdrowotnej w S.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 15 czerwca 2020 r. Sąd Najwyższy
zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do
rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje
potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub
wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność
postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., wskazując na jej oczywistą zasadność i na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Wobec kształtu tych przesłanek należy podkreślić, że nie jest możliwe jednocześnie skuteczne wykazywanie, iż w sprawie istnieją wątpliwości interpretacyjne dotyczące określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona (zob. m.in. postanowienia SN z dnia: 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13; 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawiera zatem wewnętrzną sprzeczność, nie ulega bowiem wątpliwości, że ta sama kwestia nie może stanowić źródła zagadnienia o problemowym i niejasnym charakterze, a zarazem być podstawą ewidentnej (oczywistej) zasadności skargi kasacyjnej,

możliwej do stwierdzenia bez prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Już tylko ta okoliczność w zasadzie przesądzała o niemożności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Niezależnie od powyższego, Sąd Najwyższy dokonał oceny obu przytoczonych przez skarżącego przesłanek skargi kasacyjnej do rozpoznania. W tym kontekście należy wskazać, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN z dnia: 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN z dnia: 11 stycznia 2002 r., III CKN

570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN z dnia: 24 października 2012 r., I PK 129/12; 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5).

Rozumianemu w wyżej przedstawiony sposób pojęciu „istotne zagadnienie prawne” nie opowiada podniesiona przez skarżącego kwestia konieczności wyjaśnienia: „czy przypisanie odpowiedzialności personelowi medycznemu w reżimie odpowiedzialności deliktowej (na podstawie art. 430 w zw. z art. 415 k.c.) może się odbyć z pominięciem i bez potrzeby ustalania, zbadania i wskazania norm porządku prawnego, których przekroczenie przesądziło o bezprawności czynu wyrządzającego szkodę?”. Skarżący nie przedstawił przekonujących argumentów, że kwestia ta budzi poważne wątpliwości i decyduje o istotności przedstawionego zagadnienia prawnego. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ograniczył się on wyłącznie do wyartykułowania problemu prawnego i oczekiwanego podejścia interpretacyjnego, bez jednoczesnego osadzenia ferowanych twierdzeń na kanwie argumentacji jurydycznej i ich skonfrontowania z ewentualnymi argumentami przemawiającymi na rzecz stanowiska przeciwnego. Natomiast zawarta w uzasadnieniu wniosku argumentacja – w konfrontacji z motywami rozstrzygnięcia – nie przekonuje do tezy, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tej podstawie jest uzasadnione.

Zauważenia również wymaga, że w reżimie odpowiedzialności deliktowej na podstawie art. 415 k.c. bezprawne jest zachowanie sprzeczne z obowiązującym porządkiem prawnym, przez który rozumie się powszechnie obowiązujące nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, jak również nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych, czyli zasad współżycia społecznego. Tak rozumiane pojęcie bezprawności na gruncie prawa cywilnego jest szersze od użytego w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP sformułowania „niezgodne z prawem”. Za bezprawne, a tym samym niezasługujące na ochronę, może być uznane również

działanie formalnie zgodne z przepisami prawa, lecz polegające na jego instrumentalnym wykorzystaniu ze świadomością bezpodstawności materialnoprawnej podstawy roszczenia (zob. np. wyrok SN z dnia 9 czerwca 2021 r., I CSKP 190/21).

Z powyższego wynika, iż pojęcie „porządek prawny” zawiera w sobie również nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych oraz zasad współżycia społecznego. Przeciwwstawienie się szeroko pojętym normom prawnym oraz moralnym, jak również zasadom współżycia społecznego świadczy o odpowiedzialności pozwanego. Nie powinno bowiem budzić wątpliwości, że rolą szpitala – jako instytucji społecznej – jest nie tylko udzielanie świadczeń zdrowotnych, ale także opieka nad chorymi i zapewnienie im bezpieczeństwa. Sytuacja, w której pacjent popełnia w szpitalu samobójstwo na skutek niewłaściwego zabezpieczenia go w trakcie zaistniałej psychozy, jest nie tylko oznaką niewłaściwej opieki, ale świadczy również o zaniechaniu placówki w zapewnieniu właśnie należytego bezpieczeństwa pacjentom. Obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa pacjentów wynika także z ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 711 ze zm.), gdzie w art. 50a ust. 1 wskazano, że utworzenie samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej następuje w drodze rozporządzenia, zarządzenia albo uchwały właściwego organu podmiotu tworzącego, przy czym tworząc samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, uwzględnia się konieczność zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego obywateli oraz racjonalnej organizacji opieki zdrowotnej. Sąd drugiej instancji wskazał w motywach rozstrzygnięcia, że w pozwanym szpitalu nie dochowano zasad gwarantujących pacjentom bezpieczeństwa, bardzo dokładnie opisując okoliczności, które skutkowały śmiercią T. M.. Nie sposób zatem stwierdzić, że Sąd Apelacyjny pominął w motywach rozstrzygnięcia „normy porządku prawnego”, których przekroczenie przesądziło o bezprawności czynu wyrządzającego szkodę.

Jeżeli chodzi o oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze musi temu towarzyszyć wywód skarżącego, na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentacja

wskazująca na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Skoro przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, iż skarga jest oczywiście uzasadniona, to powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 155/21).

Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadzał się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom. W istocie, powód przedstawił w skardze kasacyjnej swój punkt widzenia, odmienny od przyjętego przez Sąd II instancji (świadczy o tym twierdzenie skarżącego, sprzeczne z ustaleniami Sądów *meriti*, że jego zachowaniu nie można nic zarzucić). Poprzez zarzuty zarówno naruszenia przepisów postępowania, jak i naruszenia prawa materialnego, starał się on *de facto* podważyć poczynione ustalenia faktyczne. Tymczasem nie można tracić z pola widzenia, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Natomiast w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z wiążącego Sądu Najwyższego, a ustalonego przez Sąd Apelacyjny stanu faktycznego wynika, że personel pozwanego Szpitala nie dochowano, w sposób zawiniony, zasad gwarantujących bezpieczeństwo pacjentów przy realizowaniu wobec nich świadczeń medycznych. Ponadto opisane przez Sąd Apelacyjny nieprawidłowości w zakresie nadzoru i zabezpieczenia osoby pod wpływem psychozy, co skutkowało udaną próbą

samobójczą T. M., obciążają pozwanego. Bez znaczenia również pozostaje fakt, że pozwana placówka nie jest szpitalem psychiatrycznym. Z ustaleń faktycznych wynika bowiem, że w szpitalu znajdowała się sala, w której pozwany mógł zaoferować osobie chorej psychicznie odpowiednią opiekę.

Skoro Sądy *meriti* uznały, że zachowanie personelu pozwanego Szpitala było zawinione, to bezprzedmiotowe są wywody skarżącego dotyczące zasady odpowiedzialności na podstawie art. 430 k.c., tj. zasady ryzyka. Skoro zwierzchnik odpowiada na podstawie tego przepisu na zasadzie ryzyka, to inaczej niż w przypadku z art. 429 k.c. nie zwolni go od odpowiedzialności wykazanie braku winy w wyborze, czy w wykonywaniu czynności kierowniczych, a jedyną okolicznością egzoneracyjną jest brak winy osoby, której powierzył wykonanie czynności.

Ponadto z motywów zaskarżonego orzeczenia nie wynika, aby było ono sprzeczne ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, które zakłada, że przy odpowiedzialności z art. 415 k.c. znaczenie ma kumulatywne spełnienie przesłanek odpowiedzialności. Są nimi bezprawność, wina, szkoda i związek przyczynowy (zob. np. postanowienie SN z dnia 5 czerwca 2020 r., I PK 108/19). Wręcz przeciwnie, wprost wskazano, że zaniechanie w przedmiocie zapewnienia właściwej opieki poszkodowanemu wyczerpywało znamiona odpowiedzialności deliktowej wyrażonej w ww. przepisie. Nie sposób zatem uznać słuszności twierdzeń pozwanego, że Sąd drugiej instancji nie zbadał wszystkich obligatoryjnych przesłanek odpowiedzialności pozwanego.

Reasumując, w przedmiotowej skardze kasacyjnej nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w Sądzie drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Sąd Najwyższy nie orzekał o kosztach postępowania kasacyjnego, albowiem w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosek o ich zasądzenie został powiązany z wnioskiem o odrzucenie tej skargi.